

5. Особливості німецької ділової культури. URL: <https://caritas.ua/wp-content/uploads/2021/07/prezentacziya-osoblyvosti-nimeczkoyi-dilovoyi-kultury.pdf> (дата звернення: 15.10.2024).

6. Мова ділового спілкування в Німеччині. URL: <https://studfile.net/preview/9693523/page:43/> (дата звернення: 15.10.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-450-7-31>

ГУМОРИСТИЧНИЙ ІНТЕРДИСКУРС ЯК ЛІНГВОКРЕАТИВНИЙ КОНСТРУКТ

Самохіна В. О.

*доктор філологічних наук,
професор кафедри іноземних мов
Українського державного університету залізничного транспорту
м. Харків, Україна*

Нешко С. І.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Українського державного університету залізничного транспорту
м. Харків, Україна*

Актуальність і новизна роботи полягає у вивченні специфіки інтердискурсивних жаргів, реальних ситуацій та особистостей, які формують гумористичний інтердискурс через опертя на колективний світогляд, зумовлений екстралінгвальним контекстом, що спричиняє когнітивний дисонанс як специфічний прийом комічного [2, с. 196]. Когнітивно- дискурсивний підхід забезпечує органічний взаємозв'язок і взаємовплив когнітивних і комунікативних факторів процесу мовного спілкування [1, с. 157], що застосовується в гумористичному інтердискурсі.

У підґрунті гумористичного інтердискурсу перебуває категорія інтердискурсивності. Якщо діалектико-діалогічна сутність феномену інтертекстуальності полягає у взаємодії текстів [3, с. 21–29], то інтердискурсивність виявляється в оперті на ситуації, прецедентні феномени, які трапляються в реальному житті. Категорія інтердискурсивності визначається як когнітивно-дискурсивна і інтегрує в гумористичному дискурсі різні сфери і практики життєдіяльності – політичну,

соціальну, воєнну, культурну, наукову тощо, з яких черпає знайомі факти та трансформує їх в комічні, що виявляє їх базову рису— системну взаємодію і, відповідно, декодує перший, серйозний дискурс у другий— «несерйозний», комічний. Таким чином, гумористичний інтердискурс пов'язаний із **асоціативністю**, тобто з реальними фактами, але в перекрученому вигляді: реальна ситуація гіперболізована, а зв'язок з вихідною ситуацією (актуальною подією реальності) перестає усвідомлюватися як реальна і перетворюється на комічний текст: **ситуація + текст** на відміну від інтертекстуальних зв'язків: **текст + текст**).

Виникає **протиріччя** у співставленні двох ситуацій: знайомої і нової, створеної на основі першої, що викликає гру зі змістом, таким чином, створюється ефект ошуканого очікування. Цей процес здійснюється на підґрунті алюзювання, гіперболізації та пародіювання, які створюють між- дискурсивні відношення **подвійної актуалізації**, що є фундацією гумору – тобто со-положення реалістичного і фіктивного сценаріїв – це умови для метафоричного переосмислення ситуації. На основі розходження стереотипної уяви реципієнта про об'єкти / ситуації і їх опису створюється **амбівалентність** сприйняття. Порушення тотожності сценаріїв представлено контекстуальними визначеннями, евфемізмами, перифразом. Сама сутність цих стилістичних явищ полягає в експлікації об'єкта в новому, незвичному світлі, акцентуації, перебільшенні його властивостей, здебільшого, – недоліків.

Найхарактернішою ознакою гумористичного інтердискурсу є **інтердискурсивна апроксимація**, коли реальність, заснована на фактичних даних (історичні події, історичні фігури) трансформовані в пародійну, комічну, а, головне, – нову, вигадану, псевдореальну. Прототип деформується, створюється комічний образ, відбувається ціннісна переорієнтація прототипу – завдяки взаємодії дискурсивних механізмів і комплексу лінгвостилістичних засобів (Пор: – Куме, діставайте самогонку, путін вправ в **кому!** – Рано..., давайте дочекаємось, коли буде **крапка!** [4], де обігруються розділові знаки в надзвичайному контексті). Когнітивною основою гумористичного інтердискурсу є **механізм аперцепції**, що виявляється у збереженні «слідів» певної ситуації у вигляді знань реципієнта про реальні факти, лінгвокреативне мислення, що забезпечує «вивідне знання» (за Б. Расселом) з логіко-причинних зв'язків. Прецедентна ситуація, що зберігається в пам'яті (ментальна картина світу людини) в згорнутому вигляді фрейму актуалізується частковим або навіть алюзивним його відтворенням. Актуалізація прецедентної ситуації в нову, комічну, багатовимірну і гетерогенна в інформативному відношенні (Пор: ситуація 1 – ситуація 11 (повністю вигадана на основі ситуації 1 (див. приклад вище);

ситуація 1 – ситуація 12 (ситуація 12 з опорою на ситуацію 1, як наприклад:

*While Titian was mixing rose- madder
His mode posed nude on a ladder
Her position to Titian suggested coition
So he climbed up the ladder and had 'er [5. 80].*

(Відомо, що італійський живописець епохи Відродження – Тіціан – прославився як портретист, зокрема, описував жіночу красу, використовуючи пурпурні кольори).

Таким чином, гумористичний ідіодискурс виконує **референціальну функцію**, тобто відсилка до прецедентної ситуації тягне за собою активізацію тієї інформації, яка в ній міститься: актуалізується інформаційний фон реального контексту (історичний фон ситуації, фактор часу, фонові знання, головний герой з включенням місця і часу).

Прецедентна ситуація в гумористичному ідіодискурсі є одиницею осмислення життєвих фактів крізь призму мови за допомогою культурної пам'яті, таким чином, цей тип дискурсу характеризується **парністю**: ситуація + ситуація, що створює **діалогічність протиставлень**, високий рівень контрасту, багатозначності, лінгвокреативності, породженні нового смислу. Тут часто вживається «чорний» гумор, алюзія, пародіювання, стилізація, трансформовані цитати.

Гумористичний інтердискурс може розглядати будь-яке явище в соціально-історичному контексті. Як різновид комічного, він розрахований на вираження правдоподібності.

Література:

1. Приходько Г. І. Комунікативне значення в міжкультурній комунікації. *Нова філологія*. 2024. № 93, С. 157–162.

2. Самохіна В. О. Український воєнний дискурс: полілог жанрів і стилів : колективна монографія. [Загальна редакція : Ізотова Н. П., Потапенко С. І.]. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2024. С. 176–199.

3. Самохіна В. О. Діалектико-діалогічна сутність феномена інтертекстуальності як поліфонії текстів. *Вісник ХНУ. Сер. Іноз. філологія. Методика викладання іноземних мов*. Харків, 2015. Вип. 81. С. 21–29.

4. Смішні анекдоти по-українськи. URL: https://etnosvit.com/uk/anekdoty_uk.html

5. L'anglais sans haine . En 40 limericks croustillants / Rose-Ann Huart, Patricia Knott, Jean Pauvelle. Illustration du Daniele Casanave. Mallard Editions- Paris 1997, 93 p.